Št. 206 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) **V Trstu, v petek 1. septembra 1922** Posamezna številka 20 stotink **Letnik XLVII**

EDINOST

...ja, izvzemši pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Ne rankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost. Tisk tiskarne Edinost. Naročnina znaša za mesec L 7.—, 3 mesece L 19.50, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm.*) — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2 — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Krivda je v sistemu!

V sredo smo izpregovorili besedo na naslov generalnega civilnega komisarja radi opisanih dogodkov v postojnskem okraju. Mnogi so nam očitali, da smo govorili preblago, da bi bili morali vse drugače zagosti šefu politične uprave v deželi. Nu, beseda je bila res mirna. Ali, kdor razume ironijo, mora priznati, da je bil govor vendar-le zelo resen in svarilen.

Tu pa naj na naslov vse javnosti uberemo drugačne strune. Državljani Italije smo in Italija je baje redna in pravna država. Kot taka ima tudi svoje kazenske zakone. A dogodki, ki so se minole nedelje odigravali v postojnskem okraju, spadajo pod nož raznih kazenskih paragrafov. Tu je bilo javno nasilje, so bile nevarne grožnje, je bilo motenje posesti, poškodovanje tujega blaga — da niti ne govorimo o činih, ki jih obsojajo moralični zakoni!

Nasilno snemanje napisov posega v neoporečno pravico vsakega trgovca in podjetnika, da si izbira način reklame, kakor se pač njemu zdi najprimernejši. Če se mu zdi, da mu koristijo slovenski napisi, kdo sme nasilno posegati v to njegovo svobodo in pravico?! Nikdo! Oporekalo se nam bo morda, da gre le za to, da se poleg slovenskega priredi tudi italijanski napis, češ, da bo to odgovarjalo tudi praktični potrebi in da treba to tudi iz ozirov na sodeželane druge narodnosti. Denimo, da bi bilo res tako! Vprašanje pa je: ali je v to pooblaščen vsak pohajkovalec po deželi? Ali ni marveč stvar poklicanih činiteljev, da z dobrohotno in prepričevalno besedo uverijo trgovca o tej pretvezni praktični in politični potrebi?! **Absolutno izključeno pa mora biti vsako nasilje!!**

Govorijo nam radi o dolžni obzirnosti do sodeželanov druge narodnosti. O tem bi se dalo govoriti tudi z naše strani. Toda le pod pogojem, da se ta obzirnost uveljavlja tudi na drugi strani! Kako se pa sklada s to obzirnostjo dejstvo, da v vseh krajih kjer imajo moč nam sovražni živiji, preganjajo trgovca, ki bi bil tako drzen, da bi nad svojo trgovino priredil tudi slovenski napis?! Da, preganjajo ga celo radi tega, ker piše svoje slovensko ime s slovenskim pravopisom! In to vkljub dejstvu, da ga sili k temu resnična praktična potreba, ker je v gospodarskih stikih s slovenskim prebivalstvom!!

Pa pojmo dalje! Trgovec v Krminu je na pr. v stalnih stikih s slovenskim ljudstvom iz Brd. V Čedad prihaja dnevno vse polno našega ljudstva iz slovenske Benečije, da tam prodajajo in kupujejo in s tem hranijo tamošnje trgovce. Ali naj govorimo še le o Gorici? Povsod tam je resnična praktična potreba in tudi tam bi morala veljati dolžna obzirnost do sodeželanov druge narodnosti. A kako je v resnici? Trgovec, ki bi hotel uveljavljati tako obzirnost, bi prišel na indeks kot izdajalec na stvari italijanstva in — gorjè njemu!

Naj si torej dogodke v postojnskem okraju ogledujemo od katere-koli strani, se nam kažejo kot nasilje ki bi moralo biti izključeno v redni in pravni državi. In — kakor smo že rekli — tudi Italija hoče biti redna in pravna država s svojimi civilnimi in kazenskimi zakoni! Samo ob sebi umevno pa je, da morajo v taki državi zakoni enako veljati za vse državljane brez razlike in da mora vsakogar, ki se je pregrešil proti zakonom, zadeti ostrina njegovih določb! Vsaka država ima tudi javne organe, ki naj bodo čuvarji zakonov!

Tu pa prihajamo do najkočljivejše točke. Govoriti nam je o postopanju varnostnih organov povodom dogodkov v postojnskem okraju. Dejstvo, da so letali po vaseh in opozarjali ljudstvo, da prihaja ona nemila družba, govori jasno, **da so vedeli za nje prihod in za njene protizakonite namere!** A kaj so storili? Svetovali so ljudstvu, naj se uda in se pokori, da se ne zgodi kaj hudega, protizakonitega! Je-li to naloga varnostnih organov! Dovolite, da napišemo primero. Kaj bi si morali misliti o orožniku, ki bi rekel človeku: «Ti, bliža se tat! Daj mu hitro, kar imaš, da se ti ne zgodi kaj hudega!» Takega orožnika bi morali z mesta odstaviti in ga dati pod ključ!

Tako nekako se je zgodilo v postojnskem okraju! Mesto da bi bili ustavili ljudi, o katerih so vedeli, da hočejo izvajati nasilna, torej protizakonita dejanja, so svarili ljudstvo, naj bo dobro in naj se ne upira nasilnikom!

Vendar ne obtožujemo orožnikov, ko so sami odkrito izjavili, da oni ne morejo in ne smejo nič storiti proti tistim — mladeničem! Človek se prijemlje za glavo, ker enostavno ne more verjeti, da še more kaj takega goditi v redni in pravni državi! Kje je tu zakon, čemu so varnostni organi? Ne obtožujemo orožnikov, ker oni so le orodje sistema. **Vsa teža naše obsodbe pada na — sistem!**

Italija

Pogajanja med italijanskim zakladnim ministrom in avstrijskim zastopnikom dr. Schüllerjem

RIM, 31. Pogajanja med zakladnim ministrom Paratorom in avstrijskim delegatom sekcijskim šefom dr. Schüllerjem so se končala, in... carinske zveze med Italijo in Avstrijo vkljub temu še ni in je bržkone tako kmalu tudi ne bo. Gospodarske koristi bi ta carinska zveza pravzaprav ne imela ne za Italijo, ne za Avstrijo, za Avstrijo še posebno ne, kar bi ji Italija ne mogla dobavljati ne sladkorja, ne premoga, ne moke in ne masti. In to so vendar stvari, ki jih Avstrija nujno rabi. Italija more dati Avstriji le nekoliko lir in te ji bo bržkone tudi dala. Znano je, da se je bila Italija obvezala, da bo dala Avstriji posojilo 70 miljonov lir. Dr. Schüller je prišel v Rim, da dobi vsaj to. Baje se mu je posrečilo v dosedanjih pogajanjih doseči, da bo Italija izplačala Avstriji teh 70 miljonov lir tekom 10. septembra.

Kar se tiče stališča italijanskih odgovornih činiteljev nasproti vprašanju carinske zveze z Avstrijo, se ve le toliko, da se odgovorni činitelji ne navdušujejo toliko za to zvezo, kolikor bi se dalo sklepati po poročilih časopisja. Res je sicer na eni strani, da bi se z ostvaritvijo te zveze ostvaril sen italijanske diplomacije od vojne sem, sen o čim večji oslabitvi dveh glavnih stebrov Male entente: Jugoslavije in Čehoslovaške. S pomočjo Avstrije bi se Italija zasadila kot klin med ti dve slovanski državi, kakor so se pred tisoč leti zasadili Madžari med severne in južne Slovene. Kakšno praktično politično korist bi imel ta poizkus italijanske diplomacije in ali bi se dal sploh izvesti, ne da bi povzročil skrajno resen spor z Malo entento, je seveda drugo vprašanje. In zdi se, da je italijanska diplomacija vendar bolj... diplomatična, nego jo opisuje italijansko časopisje. Zaveda se namreč, kakor vsi znaki kažejo: 1. da bi bila ostvaritev carinske (ali politične) zveze med Italijo in Avstrijo v sedanjih razmerah če že ne nemogoča vsaj zelo nevarna; 2. da bi Italiji prinesla malo gospodarskih koristi, ker bi postali med drugim avstrijski upniki v tem slučaju neizprosni; 3. da bi imela Italija v dogledni bodočnosti od te zveze ogromno politično škodo, posebno ker bi med drugim imel Seipel, v slučaju, da predloži Italiji tako zvezo, večino avstrijskega naroda proti sebi. Ni zastonj nedavno ugotovil «Corriere della Sera», da bi Avstrija, ko bi okrevala, vrgla ob prvi priložnosti italijanski jarem raz sebe in potegnila po mogočnosti za seboj... tudi tirolske Nemce!

Na vsak način se položaj še ni razjasnil, ker drže vso zadevo zelo tajno ne samo avstrijski delegati, temveč tudi italijanski merodajni faktorji. V uradnem poročilu, ki je bilo izdano o dosedanjih pogajanjih, se govori samo na splošno, da je sedaj avstrijski delegat dr. Schüller dal zakladnemu ministru vse za potrebna pojasnila o gospodarsko-finančnem položaju v Avstriji in da je zakladni minister ukrenil potrebno za izplačanje obljubljenega posojila. Minister bo o vsem poročal ministrskemu svetu, ki bo ukrepal nadalje. Dr. Schüller bo imel pred svojim odhodom iz Rima še pogovor s kom. Luciollijem, glavnim carinskim ravnateljem, in kom. Di Nolo, glavnim ravnateljem za trgovino z inozemstvom. Šlo bo za trgovska pogajanja.

Izjava poslanca Farinaccija o ciljih fašizma
Za nove volitve — «Zavzeti državo postavnim ali nepostavnim potem» — Vprašanje vladavine izven fašistovskega programa

RIM, 31. Tukajšnji list «Giornale d'Italia», glasilo filofašistovskih liberalcev, je objavil v svoji današnji številki pogovor, ki ga je imel njegov poročevalec s fašistovskim poslancem Farinaccijem. Poslanec Farinacci se je vračal iz Trsta (kjer je imel znani politični govor) in s poročevalcem omenjenega rimskega lista se je srečal v vlaku, kjer se je vršil tudi ves pogovor.

Prvo vprašanje, ki mu ga je postavil časnikar, se je tikalo fašistovske propagande za nove volitve. V osrednjem odboru fašistovske stranke — je rekel poslanec Farinacci — prevladuje mnenje, da morajo fašisti vstopiti v vlado. To se mora doseči postavnim in, ako bi bilo potrebno, tudi nepostavnim potem. Toda fašisti se bodo narovali, da ne napravijo istih napak, ki so jih storili socialisti, to se pravi, da ne bodo obljubavali množicam revolucije in jih ne bodo farbali z obljubami nekakega novega reda. Ne bodo čakali kakor socialisti, ki se kljub svojim 150 poslancem niso znali polastiti vlade, kljub temu da bi bili to v l. 1919. in 1920. zelo lahko storili. Ker so napravili to napako, so danes v popolnem razsulu.

Glede globljih vzrokov, radi katerih zahtevajo fašisti nove volitve, je rekel poslanec Farinacci, da so državi potrebne drugačne razmere, ako se ima oporaviti. V to svrho je potrebna država, ki bo znala varovati svoj ugled. Fašizem je edina stranka, ki je sposobna za to nalogo. Fašizem je v Italiji v primeri z drugimi strankami sila. Naj se pogleda le na fašistovsko disciplino, potem pa tisto preziranje nevarnosti in smrti, ki diči vse fašiste od najnižjega do Mussolinija. Samo fašistovska stranka ima v sebi tisto moč, ki je potrebna, da se vcepi državi energija, ki je danes nima. Kar ni mogel storiti liberalizem in kar ne bo mogla doseči demokracija, to bo v stanu napraviti fašizem. «Njegova organizacija je popolna, njegove čete so pod poveljstvom načelnikov in jutri bodo fašistovski četniki v stanu nadomestiti vse in vseh.»

Glede roka za nove volitve je rekel poslanec Farinacci, da se morajo razpisati še pred letošnjo zimo. Zbornica, ki je bila izvoljena v l. 1921., ne odgovarja več sedanjemu političnemu položaju, ker so se politične razmere popolnoma izpremenile. Fašistovska stranka se je bila takrat komaj pojavila, medtem ko je danes — posebno v obrečju Pada — večina delavcev s fašizmom. Logično je, da dobijo te fašistovske množice v zbornici primerno zastopstvo. Zraven tega so nekatere občine v rokah socialistov, katerih uprava ne odgovarja duhu sedanjega razpoloženja in je naravnost škodljiva. Samo nove volitve bi mogle vzpostaviti zopet ravnotežo, ki je sedaj ni. Sicer pa je tudi v interesu vlade same, da razpiše nove volitve. V prvi vrsti radi tega, da se pomiri ogorčenje fašistov, ki ne marajo več čakati. Dalje zato, da se omogoči fašistovskim voditeljem, da pridejo na vlado in da začnejo izvrševati svoj program. «Sedaj imamo — je rekel — na tisoče in tisoče delavcev, ki so zapustili rdeče organizacije. Tem tisočem moramo pomagati. Pred seboj imamo žibo brezposelnosti, ki bo postala pod zimo še hujša. Treba je torej mož, ki se bodo znali v mejah tega, kar je za človeka mogoče, pametno in pogumno lotiti tega strašnega vprašanja.» Dalje je rekel, da je socialistom prijazen sedanji minister za delo in ker je socialističnih delavcev več malo, bodo prav lahko imeli pri podeljevanju dela prvenstvo na škodo fašistovskih brezposelnih delavcev. Iz vseh teh vzrokov bomo vstrajali pri naših zahtevah, da se morajo čim prej razpisati nove volitve.

Na vprašanje, koliko poslancev mislijo fašisti da bi dobili pri novih volitvah, je rekel poslanec Farinacci, da bi jih izvojevali najmanj 100. Pri novih volitvah bodo nastopili večinoma popolnoma samostojno in bodo sprejeli borbo proti drugim strankam. Le glede nekaterih politikov, za katere imajo fašisti globoke simpatije, bodo bolj popustljivi, kakor na pr. napram Salandri, ki ga fašisti drže v visokih číslih. Glede volilne taktike je rekel, da se bodo vršile nove volitve mnogo mirneje nego v l. 1921., kajti fašisti bodo pomirjeni že s tem, da se volitve razpišejo.

Ob zaključku je podal poslanec Farinacci svoje mnenje tudi o razmerju fašizma napram monarhiji. Rekel je, da zanima vprašanje vladavine fašiste prav malo in monarhija ni nikakor na poti fašistovskemu programu. Na drugi strani pa noče fašizem biti pomočnik italijanskih republikancev. «Sicer pa glejte — je zaključil posl. Farinacci. V Kremono pride kralj otvorit konjski semenj in isti dan bo šel kralj tudi mimo naših fašistovskih bataljonov ter bo lahko videl, da Modigliani, Nitti, Meda, Turatti, ko jih pokliče v Kvirinal, nikakor ne predstavljajo volje narodnih sil, kajti te so z nami v senci naših zastav.»

Milanski občinski zastop razpuščen

MILAN, 31. Milanski občinski zastop je vlada razpustila. Po splošni stavki in zasedbi milanske mestne hiše po fašistih, je bil imenovan vladni komisar, da preišče dosedanjo upravo. Na podlagi tozadevnega poročila, ki je bilo za socialistični mestni svet baje zelo nepovoljno, je vlada izdala odlok o njega razpustitvi.

Korminska občina zasedana po fašistih

KORMIN, 31. Včeraj zvečer je prihitelo v mesto kakih 300 fašistov iz Gorice in iz bližnjih furlanskih mest. Udrli so v občinski dom pod vodstvom tajnika goriške deželne zveze fašistov inž. Hedanda, majorja Francini in nekaterih odbornikov korminskega fašja. Zahtevali so od župana Sfiligoja, naj odstopi. Župan se je branil, češ, da se bo udal le zakoniti odredbi ali pa sili. Poklican je bil nato goriški civilni komisar, ki je prihitel v Kormin ter pregovoril župana, da je odstopil.

Jugoslavija

Slovenske šole za westfalske Slovence

BELGRAD, 31. Jugoslovenski poslanik v Berlinu je pri nemškem prosvetnem ministrstvu posredoval v zadevi ustanovitve slovenskih šol za naše na Westfalskem živeče rojake. Na Westfalskem živi mnogo tisoš Slovencev, ki žele slovenskega poduka za svoje otroke. Prosvetni minister je izjavil, da je načeloma pripravljen ustreči želji westfalskih Slovencev. Na Westfalskem živeči rojake se z vso vnemo organizirajo in so ustanovili že več izobraževalnih in gospodarskih društev.

Grčija in Mala ententa

ZAGREB, 31., Anton Matezis, narodni zastopnik mesta Atene v grški zbornici, je izjavil «Obzorovemu» dopisniku na Dunaju o odnošajih med Grčijo in Jugoslavijo tako-le: «Mi smatramo Jugoslovene za brate, s katerimi nas vežejo stare zgodovinske vezi. Te vezi so bile še ojačene v balkanski in svetovni vojni. Te stare simpatije, ki vežejo naša dva naroda skozi stoletja bojev proti Turkom, so sedaj še povečane.

Kar se tiče Male entente, Vam lahko zagotovim, da ne samo grški narod, temveč vse politične stranke žele, da bi Grčija čim prej vstopila v Malo entento.

Čehoslovaška

Češko časopisje in avstrijsko vprašanje

PRAGA, 31. «Čas», ki je v stikih z zunanjim ministrstvom, naglaša, da se avstrijski problem absolutno ne more rešiti brez sodelovanja Čehoslovaške in Jugoslavije. List kategorično veli: «Če ne bomo v položaju, da se avstrijski problem reši z našo pomočjo, teda se ne more rešiti brez nas in proti nam. Vsak poizkus, rešiti to vprašanje brez nas in proti nam, bi ne vodil k sanaciji avstrijskega gospodarskega položaja, temveč povzročil bi velike mednarodne zapletljaje.

Zveza narodov ima izslediti pravi medikament za bolna Avstrijo. Eno je gotovo: Ta medikament ne more biti priklopitev k Nemčiji, pa tudi ne načrti italijanskega tiska, o katerih smo prepričani, da niso načrti oficielne Italije, glede katerih lahko mislimo, da ne soglaša z njimi italijanska vlada.

Vojaški dogovor Male entente

PRAGA, 31. «Narodni Listy» poročajo o vojaški konvenciji: Kakor izvemo, nadomešča sedanja vojaška konvencija med Čehoslovaško in Jugoslavijo ono, sklenjeno dne 14. avgusta 1920. v Belgradu. Ne vsebuje pa klavzule prejšnje, v katerem je bilo govora o ev. napadu od strani Madžarske. Čehoslovaško-romunska pogodba z dne 23. aprila 1921. in jugoslovensko-romunska z dne 7. junija 1921., zadevajoči določila v obrambo proti Madžarski, se sedaj s praškim sporazumom bistveno spremene.

Ljudsko štetje na Češkem

PRAGA, 31. Po podatkih zadnjega ljudskega štetja ima Čehoslovaška republika 13½ miljonov prebivalcev. Od teh je skoraj 9 miljonov Čehov in Slovakov, okrog 750.000 Madžarov; ostali so Nemci, Rusini in Poljaki.

Romunska

Rumunska bo smatrala zaplenjeno premoženje Habsburžanov kot plačilo na račun vojne odškodnine

BUDIMPEŠTA, 31. Rumunska vlada je bila odredila zaplembo premoženja Habsburžanov nahajajočega se v Kisjenö na Erdeljskem. List «Magyarorsag» je obveščen, da se bo vrednost zaplenjenega premoženja računala kot plačana s strani Ogrske na račun reparacij.

Rusija

Sovjetska republika objavlja dokumente iz carske dobe

BERLIN, 31. Iz Kovna je prišla vest, da je sovjetska vlada začela z obelodanjenjem listin nekdanje ruske vlade. Prvi zvezek se bavi z arhivi v Krosnêm. Vsebuje listine tičoče se rusko-nemških odnošajev in rusko-francoske zveze.

Avstrija

Stališče avstrijske vlade

DUNAJ, 31. Avstrijska vlada zastopa stališče, da je treba počakati na rezultate zasedanja Zveze narodov. Ako bi se tudi to pot ne izpolnile obljube, dane Avstriji, bo vlada skušala udejstviti v Veroni skicirane načrte za svojo novo realno politiko, ki teži na tem, da stopi Avstrija v gospodarskem oziru v čim najtesnejši stik z Italijo. To je poudarjal tudi kancelar Seipel v svojem pozdravnem govoru na zasedanju medparlamentarne unije, izvajajoč: «Zborujte v dvorani, kjer bo naš parlament morda že v bližnjih dneh prisiljen, da izreče svojo najtežjo odločitev.»

Medparlamentarska konferenca na Dunaju
Vprašanje narodnih manjšin

DUNAJ, 31. Na zadnjem zborovanju medparlamentarske konference je prišlo na dnevni red vprašanje narodnih manjšin v posameznih državah. To razpravo je otvoril švedski delegat baron Adelswaerd, ki je v dolgem govoru poudarjal, da je vprašanje zaščite narodnih manjšin skoraj popolnoma izginilo iz mirovnih pogodb, čeravno je cela vrsta državnikov izjavila že v prvih mesecih vojne, da se ne sme odstopiti ne osvojiti nikak kos zemlje, ne da bi se povprašalo za mnenje dotično prebivalstvo. Vprašanju narodnih manjšin, ki je še bolj zapleteno nego pred vojno, se mora zaradi tega posvečati še večja pažnja. Govornik je obžaloval, da so nekatere države, med njimi tudi člani Male entente zapustili zborovanje zveze za društvo narodov v Pragi in je predlagal, naj se ustanovi stalen odbor za proučevanje tega vprašanja, kateri odbor naj bi sestavil načrt za tozadevni mednarodni pravilnik. Razen tega bi moralo tudi Društvo narodov ustanoviti posebno komisijo v svrho proučevanja manjšinskega vprašanja; v tej komisiji bi morale imeti svoje zastopnike tudi narodne manjšine.

Za belgijskim delegatov so govorili zastopniki vseh drugih zastopanih držav, med drugimi tudi angleški delegat Newton, ki je opozarjal na odsotnost Male entente, in francoski delegat Le Foyer. Oglasili so se k besedi med drugimi Nedelko Atanasov kot zastopnik bolgarske narodne skupščine in bolgarskih narodnih manjšin, dr. Lukacs kot zastopnik madžarskih narodnih manjšin, dr. Nedinger kot zastopnik Nemcev na Čehoslovaškem, Möller kot zastopnik Nemcev na Romunskem in zastopnik nemškega parlamenta Heile, ki je med drugim govoril tudi v imenu Nemcev v Bački, Sloveniji in Banatu.

V imenu nemške manjšine v Italiji je končno govoril poslanec v rimskem parlamentu Walter in v imenu italijanske manjšine v Dalmaciji poslanec v rimskem parlamentu Dudan. Ta poslednji je poudarjal, da imajo tujerodne manjšine v Italiji vse pravice, še večje nego so predpisane od mirovnih pogodb. Tako je v Italiji «na stotine francoskih šol v Aostski dolini, nemških na Gornjem Adiškem, slovanskih... «na julijskih Alpah» (sic!), manjšine v Italiji se lahko poslužujejo svojega jezika v vseh upravnih, sodnih in verskih zadevah (!!), dočim italijanski rojaki v Dalmaciji nimajo sploh nikakih narodnih pravi»... Zato Italija rada pristaja na predlog švedskega delegata. V istem smislu je govoril sen. Ferraris. Končno se je sprejel omenjeni predlog švedskega delegata Adelswaerda, dočim je bil odklonjen predlog švedskega delegata Lindhagena, ki se je glasil: «Konferenca izjavlja, da so manjšinske pravice v tesni zvezi s splošnim vprašanjem pravice narodov do samoodločbe, posebno pa s pravico rumenega plemena nasproti belemu. Mir sveta je v veliki meri odvisen od priznanja in uveljavljanja teh dveh načel. Konferenca poverja torej komisiji tudi proučevanje te strani vprašanja.»

Da je bil ta predlog odklonjen, ni nič čudnega. Saj na tej konferenci ni imel nihče poguma, da bi se bil z eno samo besedico dotaknil **zatiranja** narodnih manjšin s strani velikih držav, ki so **ustvarile** manjšinska vprašanja, a so se na Dunaju, kakor povsod drugod doslej kazale kot bi stale visoko nad vsakim očitkom zatiranja drugih narodov. Zastopnik Nemčije se ni upal niti z eno besedico dotekniti nemških manjšin na pr. v Franciji, zastopnik nemške manjšine v Italiji se je tudi le z veliko obzirnostjo dotaknil tega vprašanja. S tem večjo vnemo so se vrgli zastopniki velikih držav na majhne in povrhu še — odsotne države; morda da s tem prikrijejo svojo sramoto?

Gospod poslanec Dudan je torej z mirnim srcem, pred stotinami parlamentarcev raznih držav, podal kot član italijanskega parlamenta izjavo, da ima slovanska manjšina v Italiji vse pravice, ki ji gredo in še več nego ji jih gre. Postopanje italijanske vlade s slovansko manjšino je stavil kot zgled jugoslovenski vladi z ozirom na italijansko manjšino v Dalmaciji. Tem izjavam se je pridružil tudi sen. Ferraris. Priznavamo radi italijanskima politikoma pogum, ki je potreben za napadanje nasprotne stranke v njeni odsotnosti; dovoljujemo si, za danes, le obžalovati, da odlični italijanski parlamentarci niso povabili na Dunaj tudi svojih slovanskih kolegov, da ti potrde njihove svečane izjave. Prepričani smo, da bi bile trditve poslanca Dudana in senatorja Ferrarisa v tem slučaju, pred občinstvom, ki je navajeno takih «trikov», kakor je bil Dudanov, veliko bolj zalegle. Sicer pa ni še vseh dni konec.

Ogrska

Ogrska in podaljšanje zveze med Jugoslavijo in Čehoslovaško

BUDIMPEŠTA, 31. Bivši ogrski poslanik v Pragi Ladislav Tahy je izjavil, da je bilo podaljšanje zveze med Jugoslavijo in Čehoslovaško sklenjeno, še preden je dobila avstrijsko vprašanje sedanjo svojo važnost. Ni misliti, da bi imeli Čehi in Jugosloveni namen postaviti Evropo z vojaškimi operacijami pred gotovo dejstvo hodnika preko Zapadne Ogrske. To bi bilo v očitnem nasprotju z mirovno pogodbo in z interesi velesil kako tudi manjših držav, prizadetih po avstrijskem vprašanju, ter bi povzročilo resne politične zapletljaje. Vsled tega se lahko predpostavlja, da so vse vznemirljive vesti izmišljene. Ogrska je s svoje strani jasno izjavila, da ne misli na mobilizacijo niti na kakršnekoli vojaške priprave.

Stavke na Ogrskem

BUDIMPEŠTA, 30. Pri trgovinskem ministru Walko so se vršila pogajanja za obustavitev stavke v Salgotarjanu. Glavne potežkoče so odstranjene; upa se, da bo stavke kmalu konec.

Stavka v usnjarski industriji traja dalje. V Decsu še vedno stavkajo stavbinski delavci in aprovizacijski nameščenci.

Pogajanja med kovinarji in delodajalci se nadaljujejo. Položaj še ni razjašnjen.

Usoda ogrske devizne centrale

BUDIMPEŠTA, 31. List «Az Ujsag» javlja, da je vlada sklenila, da bo z ozirom na potežkoče, s katerimi se mora boriti devizna centrala, menjala poslovnik iste in če to ne bi pomagalo, namerava vlada razpustiti devizno centralo.

Grško-turška vojna

Grški poraz v Mali Aziji — Turki prodirajo na fronti 100 km

ATENE, 31. Poraz grške armade na maloazijskem bojišču je popoln. Potrjuje se, da so Turki zavzeli Eski-Sehr. Pri tej priliki je bilo ulovljena vsa garnizija, ki je branila to važno točko. Odpor grških čet postaja čezdalje slabejši in fronta, na kateri prodirajo Turki, se je raztegnila na 100 km.

Grško-turška vojna

ATENE, 31. Listi imajo iz kompetentnega vira sledeče poročilo: Postojanka pri Afion Karahissar, ki je bila nekak vogal v grški bojni črti, se je opustila radi tega, da se zasede črta, ki je bolj primerna za obrambo. Umik se je izvršil v popolnem redu, ves vojni in železniški material je bil spravljen na varno za novo fronto, iz katere obvladujejo grški topovi mesto Karahissar. Listi povdarjajo nato potežkoče, s katerimi se je imela bojevati Grčija, kateri se je preprečilo, da bi izvrševala svojo pravico pregleda in zaplembe kontrabanda, med tem ko je Kemal dobil na upanje

vsako vrst vojnega materiala, pred vsem aeroplane. Listi nadalje pišejo, da je postal položaj Grčije težak posebno radi prepovedi velesil, da bi Grčija napadla Carigrad, ki je prava točka, kjer se more sovražnika občutljivo raniti.

Japonska križarka se je potopila

TOKIO, 30. Japonska križarka «Nitaka» se je potopila ob obali Kamčatke s posadko vred. Na križarki je bilo nad 300 mož.

Dnevne vesti

* SEJA POLITIČNEGA DRUŠTVA «EDINOST». **Tržaški odborniki in zaupniki so uljudno vabljeni na sestanek, ki se bo vršil v danes, 1. septembra ob 20. uri v prostorih uredništva «Edinost».** Predsednik.

Uradno poročilo o poškodbi spomenika na Krnu. V včerajšnjem uvodniku smo prinesli poročili inženirja Pegana in uradne komisije o poškodbi spomenika v skrčenem obsegu. Ker je uradno poročilo prava zgodovinska listina, ki bo pričala pokolenjem o nepopisnem in nezasluženem trpljenju našega ljudstva v Julijski Krajini in obenem o nečloveškem barbarstvu tistih, ki so nas hoteli postaviti na sramotni kamen pred civiliziranim človestvom, jo prinašamo danes v celoti. Ta dragocena listina se glasi:

Podpisani, katerim je generalni podkomisar v Gorici naročil, naj ugotovijo, ali je v spomin na padle alpince na Krnu postavljeni spomenik vsled izrednih krajevnih elektro-atmosferičnih razmer izpostavljen posebni nevarnosti poškodovanja in da naj se v slučaju take ugotovitve izrazijo o morebitnih varnostnih ukrepih, predlagajo uspeh preiskave izvršene na licu mesta dne 18. avgusta tek. leta.

Spomenik je postavljen na vrh gore na koti 2245 in se dviguje z vso svojo visokostjo nad malim prostorom gorskega vrha. Obstoja iz pribl. 4 metre visoke piramide štirikotne osnove, osnovna širokost znaša približno 3 metre. Na koničastem vrhu je pritrjen malo nad 1 meter visok drog, ki nosi na koncu žebelj.

Spomenik je zidan iz malih kosov groblja in cementne malte. Zidovje kaže mnogo praznot in lukenj. Na vzhodni strani je v nalašč napravljeni vdolbini pritrjena bronasta plošča (ščit), na drugih straneh pa nekatere marmornate plošče z napisi iz svinčenih črk. Marmornate plošče so navidezno pritrjene s kovinastimi ploščami, ki so pa bolj radi olepšave, ker so vzidane v spomenik s cementno malto.

Bronasti ščit je pritrjen s cementno malto in štirimi v izdolbeno zidovje vlitimi kavlji.

Na vrhnem drogu se je našlo ogrodje cvetnega venca, ki je imelo obliko zvezde s petimi rogovi. To ogrodje je napravljeno iz 3 mm železne žice, na katero so s tanko žico privezane nekatere lesene palčice.

Pregledovanje krajevnih posebnosti, ne glede na geološko strukturo, je prepričalo komisijo, da je mesto nevihtam zelo izpostavljeno.

Gre namreč za vrhunec gore na stoku več dolin, ki se dviguje naravnost nad okolico in zelo visoko nad vse bližnje vrhove. Vrh ima obliko strme konice s tremi skoro navpičnimi stenami in tudi četrta stena proti zapadu ima zelo strm padec. Sme se ga naravnost imenovati strelovod okolu ležeče pokrajine, koje vrhunec tvori spomenik.

Preiskava spomenika je dognala, da je bilo zvezdino ogrodje iz železne žice zadeto od strele, kar jasno dokazujejo sledeče okolnosti: kroglice nastale vsled stopljenja 3 mm železne žice na vrhu tega ogrodja in kjer se naslanja na konico spomenika, in delno poogljenje lubja lesenih paličic, koder je bila žica pritrjena; vrhutega tudi stopljenje žične vezave na več krajih in spojitev iste z debelejšo žico. V dokaz tega se prilagajo nekateri kosi vzeti iz te zvezde.

V zidovju in na marmornatih ploščah opažene razpokline se dadò razložiti kot učinek strele, akoravno bi se mogle pripisati tudi površnemu načinu zidanja, katero v resnici ni bilo dobro izvršeno, posebno ako se upoštevajo izredne krajevne okoliščine.

V ostalem potrjujejo te ugotovitve dejstvo, da je gora v resnici zelo obiskana od neviht.

Da bi se vsled tega prišlo v okom morebitnim neprilikam se predlaga z vpoštevanjem praktične vrednosti obrambnih sredstev sledeče:

a) Spomenik naj se zavaruje z mrežastim obrambnim sistemom s kratkimi strelovodi z mnogimi konicami na vrhu spomenikove konice in ob štirih osnovnih robovih. Obenem se mora poskrbeti, da se strela odvodi v vlažno zemljo.

b) Mramorne plošče in bronasti ščit morajo biti pritrjene k spomeniku v mali razdalji, da more zrak za njim prosto cirkulirati. To pa, da se izključi zatrjevana možnost, da bi mogel za njim zaprti zrak ali vlaga vsled hipnega razširjenja povzročiti pritisk plošč od spomenika.

c) Da se obvaruje spomenik proti mrazu, ki bi mogel pri površni njegovi zidavi v razmeroma kratkem času zidovje razrušiti, bi bilo primerno odrediti, da se luknje in praznote dobro zadelajo in da se napravi na spomenikovem vrhu cementna čepica iz poprej pripravljenega tekočega cementa.

Komisija ugotavlja slednjič, da bi se moralo zidovje sezidati z velikimi kamni, ki se nahajajo na licu mesta.

Gorica, 24. avgusta 1922.

Sledijo podpisi.

Kako mi in kako oni! Dejstvo, da je o dogodku na Krnu prišla slednjič — in to od poklicane s[t]rani — resnica na dan, sprejemamo z mešanimi čustvi: z zadoščenjem in ob enem z grenkobo v srcu. Z grenkobo, ker nam je sedaj tembolj v živi zavesti, kako zlohotno in brez vsakih pomislekov se porablja vsaka prilika za divjo gonjo proti našemu narodu. Če ne bi bile razmere, v katerih živimo, take kakor pač so, bi pričakovali sedaj, da dado obrekovalci našemu ljudstvu, tako po krivici žaljenemu in zasramovanemu, prav tako slovesno in formalno zadoščenje, kakor ga je moralo — po svojih zastopnikih — dati ono in se je moralo brez vsake lastne krivde tako grenko ponižati. To bi smeli zahtevati. Tako pa ... Pa pustimo to! Tu hočemo ugotoviti raziko kakor smo mi obravnavali to nesrečno afero. Mi nismo trdili ničesar z absolutno gotovostjo, marveč smo z ozirom na vzroke poškodbe spomenika dopuščali različne možnosti. Pač pa smo opozarjali na veliko verjetnost, ki so jo naglašali tudi dobri poznavalci atmosferičnih razmer na Krnu, da je udarila strela. Zato smo zahtevali, naj se poleg sodnijske, izvede tudi v tej smeri stroga in objektivna strokovnjaška preiskava! Kako pa je delal n. pr. naš slavni «Piccolo»? Še pred par dnevi je — na podlagi nekega pretvez nega, kar neimenovanega inženirja — napisal samosvesten zaključek, da je absolutno ugotovljeno, da se je poškodba izvršila iz političnega fanatizma! To je, da so Slovenci oskrunili spomenik in v svojem narodnem sovraštvu globoko užalili sveta čustva italijanskega naroda! Razlika je torej v tem, da smo mi hoteli, naj pride resnica na dan, tudi če bo nam neljuba, dočim je hotel «Piccolo» le **obsodbo** brez vsake temeljite preiskave! Nismo torej mi sledili nagonom narodnega sovraštva, marveč je bil rečeni italijanski list — in ž njim skoro vsi drugi laški listi —, ki je do zadnjega hotel iz tega nesrečnega dogodka kovati politični kapital proti našemu ljudstvu! Ni jim šlo za ugotovitev resnice, ampak le za politično gonjo, ki naj pokrije vse tiste grdobe, ki jih je moralo pretrpeti ljudstvo pod Krnom in žnjim ves naš narod v Julijski Krajini.

Resnica pa je vendar prišla na dan. Zmagala je resnica. Ali cena, ki smo jo morali plačati za to zmago, je bila strašna. Pa naj bo: naše ljudstvo more danes z vedrim čelom gledati v svet ter potisniti vse «barbare» nazaj v grlo zlobnim klevetnikom!

Legitimacije za semenj v Ljubljani. Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Gorici prodaja legitimacije za semenj v Ljubljani in upravičuje izletnike na vizum za 10 dinarjev, polovično vožnjo po železnici in prost vstop na sejmišče.

Šmihelj (občina Hrenovice). V pondeljek, dne 28. avgusta ob pol eni uri ponoči je v Šmihelu nenadoma izbruhnil silen požar, ki je objel v par minutah celo vrsto hiš. Vkljub temu, da je bila takoj cela vas na nogah in hitela braniti, ni bilo več mogoče veliko pomagati, ker se je ogenj vsled precej močne burje in velike suše bliskovito širil in komaj so prebivalci zbežali iz gorečih hiš ter ušli grozni smrti v ognju. Vendar ne vsi. 49 letnga Janeza Šantelj (vulgo Roletovega) je v spanju na podu, kjer je ležal, zajel ogenj, tako da je revež nesrečno končal v plamenih. Našli so od njega le nekaj okostja.

Požarna bramba iz Landola, ki je najbližja Šmihelu, je bila takoj na mestu in posrečilo se ji je kljub temu, da je bilo le malo vode v vasi, ubraniti plamenom hišo št. 41 (mld. Cej). Kmalu na to so prihiteli z brizgalnicami še drugi ognjegasci iz Hruševja, Razdrtega, Postojne, Vel. Otoka in iz Studenega. Vkljub vsej požrtvovalnosti niso mogli veliko pomagati, ker je bila vas že popolnoma brez vode. Pomagali so si z gnojnico ter tako preprečili še večjo nesrečo.

Pogorele so 11 gospodarjem hiše in gospodarska poslopja, 2 gospodarjema gospodarska poslopja, 3 je pogorelo seno in eni družini vse premičnine. Francu Šantelj, kjer je ogenj nastal in čigar brat je bil ponesrečen, kakor že omenjeno, je zgorelo poleg hiše in gospodarskega poslopja in vseh premičnin tudi par konj, 4 krave, 6 prašičev in 25 kokoši. Revež je popolnoma uničen, ker ni bil niti zavarovan. Tudi drugim posestnikom je poginilo nekaj prašičev. Skupna škoda znaša približno na pol miljona lir.

Z ozirom na to, da je bilo med prizadetimi 6 popolnoma nezavarovanih, ostali le za malenkostne svote in da jim je popolnoma vse zgorelo — se naprošajo usmiljena srca, da priskočijo s čimvečjimi darovi nesrečnežem na pomoč. Milodari naj se blagovolijo poslati na naslov: «Županstvo občine Hrenovice, pri Postojni».

Županstvo občine Hrenovice, dne 29. avgusta 1922. Župan: Dužnik.

«Dečji dom» v Kragujevcu. O tem zavodu se se širile te dni zelo nepovoljne govorice, češ da je ta nesnažen, v popolnem neredu in da ni za vzgojo otrok skoraj nič preskrbljeno. Oseba ki se je ravnokar povrnila iz omenjenega mesta in ki je imela priliko, da se na lastne oči prepriča o položaju v kragujevskem «Dečjem domu», kjer se nahaja tudi več slovenskih otrok, nas obvešča, da so te govorice popolnoma izmišljene in zlobne. Toliko v pojasnilo in pomirjenje tistim, ki so bili vsled teh govoric v skrbeh radi svojih otrok.

Glas naših vinogradnikov. Kakor vsako leto, tako hodijo tudi letos po vinogradih spodnje okolice finančni in občinski uradniki ceniti grozdje. Vsako leto so hodili na cenitev, — toliko od občine kolikor od finančne uprave — možje, ki so poznali težave naših vinogradnikov, in kar je najvažnejše, so ti možje znali, koliko vina se lahko iztisne iz grozdja ter so temu primerno tudi cenili.

Letos pa je finančna uprava poslala cenilce, ki nimajo pojma o pravilni cenitvi, ker so jim naše razmere, oziroma razmere naših skromnih vinogradnikov neznane. Ti cenilci cenijo letošnji pridelek tako, kakor ga niso poprej ob najboljši letini nikdar tako visoko cenili. Vsi dobro vemo, da bo letošnja trgatev najslabša, kar smo jih imeli po vojni, a cenitve so take, da se jih človek ne upa niti izustiti. Kljub pritožbam od strani vinogradnikov vztrajajo finančni cenilci pri svojem in grobo zavračajo vsako pritožbo.

Dovoljujemo si tem potom opozoriti pristojno oblastvo na to, da pomenijo take cenitve ubijanje gospodarske sile naših skromnih vinogradnikov, ki so vsled velike suše dovolj potlačeni in obupani. Več vinogradnikov.

Društvena vesti

Razglas. Me — vseh devet Muz, videč zanesljiva prerokovanja zvezdoznancev o bližajočem se koncu sveta, kateri bi bil edina pravična nagrada za ta pokvarjen svet, ukazujemo: Vsi ki so dobre volje in blagega srca, se zberejo v nedeljo, dne 3. septembra popoldne v Matenjivasi!!! Skisani filistri in črnogledi jokavci — ostanejo doma, in sicer za pečjo! Tam — ne za pečjo — temveč v Matenjvasi, je pripravljen košček zemeljskega raja — nekaka pokušnja onega, ki je zagotovljen vsem pravičnim šele po smrti. Angeljsko petje, nebeška (nepostojnska) godba, žive slike, potujoči pevci in godci, muzej, najnovejše Edisonove iznajdbe, kakor peklenski gramofon, grozovit kino, brezžična pošta itd. — vse to za oko in uho. Kaj bo vse za usta in želodec — pa ni mogoče v človeškem jeziku dopovedati. Rečemo le toliko: kdor ne pride, kesal se bo še sedem let po smrti!!! — Devet muz l. r., katerim se pa ni treba prav nič muzati.

Zveza mladinskih društev. Odborova seja se vrši v petek 1. septembra z važnim dnevnim redom. Tajnik.

Pevsko društvo «Zastava» v Lonjerju priredi v nedeljo dne 3. septembra 1922 na vrtu gostilne «pri Blažu» svojo veliko vrtno veselico v prid «Dijaški matici». Sodelujejo bratska društva: «Slavec», Ricmanje; «Kolo», Trst; «Slava», Sv. M. Magd. sp.; Sv. ivanski pevski zbor. Svira domače godbeno društvo «Volarič». Delovala bo šaljiva pošta. — Domače dijaštvo uprizori Voukovo veseloigro «Trije snubci». Ker je prireditev namenjena organizaciji, ki je našemu narodu neobhodno potrebna, se nadejamo od strani tržaških Jugoslovenov obilne udeležbe.

Vse podružnice Zveze mladinskih društev priredijo ob priliki Narodnega tabora v Matenjivasi pri Prestranku izlet v Matenjovas. Podružnice iz Trsta in bližnje okolice se snidejo ob 5.30 zjutraj na Opčinah na postaji, odkoder se odpeljejo v Prestranek. Ostale podružnice vstopijo na postajah, ki so njim bližnje.

Sestanek barkovljanske mladine se vrši v soboto, dne 2. septembra ob 8.30 zvečer v gostilni pri «Rumeni hiši». Pozivljamo vso barkovljansko mladino, da se tega sestanka gotovo udeleži. — Sklicatelji.

Srednješolska organizacija. Vsi tovariši in tovarišice so vabljeni, da se udeležijo v čim večjem številu prireditve v Lonjerju. Odbor.

MDP. Magdalena. Vsi člani so vabljeni, da se udeležijo prireditve v Lonjerju. Odbor.

V soboto ob 20 priredijo dijaki iz Trsta poslovilni večer od tovarišev, ki odidejo jeseni. Zabava se vrši v dvorani Del. Kons. društva pri Sv. Jakobu. Vabljeni so vsi prijatelji našega dijaštva. Brez vstopnine. Odbor.

MDP Sv. Jakob. Danes točno ob 19.30 seja širšega odbora. Vabljeni so namestniki, načelniki odsekov in preglednika. Predsednik.

Iz tržaškega življenja

Gospod miljonar Oskar Semrad. Gospod miljonar Oskar Semrad je stopil na tržaška tla kot stopi gospodar v svojo hišo: očabno, ponosno, brez bojazni.

Prenočišče in restavracijo si je izbral v hotelu «Savoia». Dopoldne je sedel po navadi v snažni kavarni, skrbno prebiral dunajsko «Neue Freie Presse» in pušil duhteče cigarete Khedive; opoldne je sedel k bogatemu kosilu; proti večeru se je vozil z avtomobilom do miramarskega parka in nazaj; potem je sedel k obilni večerji; po večerji je šel na «Unterhaltung», kakor se je bil sam izrazil.

Miljonar Oskar Semrad se je zabaval po Trstu nekoliko dni. Pred snočnjim ob pozni uri so mu pa zabave odzvonile.

Sprehajal se je z dvema elegantno oblečenima gospodoma ob morju na obrežju Nazario Sauro. Pa so priškornjali štirje možje resnega obraza in so vprašali gospoda miljonarja, kje je doma. Nagovorjeni je preobledel, zakaj zapekla ga je vest, ko je stal pred štirimi policisti.

— Dunajčan sem — je bil odgovor. Zavladala je tišina med vsemi sedmimi osebami. Tišino je pa presekal policist, ki je velel miljonarju in elegantno oblečenima gospodoma, naj mu sledijo. Vseh sedem oseb je odkorakalo na policijo. Tam se je vršilo zasliševanje. «Miljonar», ki je bil pred nedolgim časom navaden uradnik, je izpovedal z mirno vestjo, da je živel na Dunaju, v svojem rojstnem kraju v bedi. Bil je uradnik pri tvrdki Frana Beuswalla na Dunaju. Zaslužek je bil majhen. Pred nekoliko dnevi ga je premagala skušnjava in je ukradel tvrdki 45 miljonov kron. Z ukradenim denarjem je prispel v Trst, kjer ga je deloma zapravil na lahkomiseln način. Semrad šteje dvajset let.

Ostala dva «gospoda» sta bila njegova spremljevalca. Sta Dunajčana in se imenujeta: Fran Wilfling, star 27 let, in Karl Hansel, star tudi 27 let.

Vsi trije se nahajajo v zaporu v ulici Coroneo. V kratkem jih bodo odposlali na Dunaj, da jih tam doleti zasluženа kazen.

Iščo smrt iz obupa, da ne dobi službe. Osemnajstletni dijak Ludovik Klun, stanujoč s premožnimi stariši na Vrdeli št. 1409, si je letos, ko je končal svoje nautične študije, preskrbel pri paroplovni družbi Lloyd Triestino službo pomorskega komisarja. Vse je bilo že pripravljeno za nastop službe; samo nekoliko časa bi moral še počakati, da pride nanj vrsta za vkrcanje. Toda dijak se je naveličal tega čakanja, in se je vpisal v šolo pomorskih častnikov. Tu se je ponovila ista zadeva, vsled tega je postajal dijak dan za dnem čezdalje nervoznejši. V takšnem položaju se je večkrat izrazil proti starišem, da si bo vzel življenje, če ga ne bodo v kratkem sprejeli v službo. Stariši so ga sicer tolažili na najrazličnejše načine naj opusti to grdo misel, toda tolažba starišev ni našla pravega odmeva v njegovem mladem srcu.

Včeraj na vse zgodaj, ko so njegovi stariši še spali, je planil po dolgem razmišljanju iz postelje, poiskal v nočni omari samokres in si nato pognal kroglo v smeri kroti srcu. Detonacija je zbudila njegove stariše, ki so hiteli pogledat, kaj se je zgodilo. Ko so zagledali na tleh, v mlaki krvi svojega sina, ki je bil kot mrtev, so po prvem strahu poklicali zdravnika z rešilne postaje.

Ranjenec je bil odpeljan v obupnem stanju v mestno bolnišnico.

Lakota. Včeraj popoldne okoli 3. ure sta stopila v neko gostilno v ulici della Geppa dva sestradana moža. Leno sta sedla za mizo in si pogumno naročila jedače in pijače. Ko sta bila krožnika z juho na mizi, sta hlastno segla po žlici, in kakor bi trenil sta bila krožnika prazna. Skoraj z isto hitrostjo sta spravila pod streho še prikuho, kruh, vino. Ker jima je še vedno krulilo po želodcu, sta si naročila še po eno porcijo vsake jedi. Malo sta se oddahnila, in nato sta se napotila proti vratom. Krčmar pa je opozoril čudna gosta, naj plačata račun, ki znaša okoli 32 lir. Gosta pa nista slišala na «tisto uho», kar je imelo za posledico, da sta končala na policiji. Tam se je eden izmed njiju v nervozni krizi zagnal v šipo in si porezal glavo. Dobil je pomoč od rešilne postaje.

Tatovi v stanovanju. Amalija Montini je šla včeraj na letovišče; kmalu po njenem odhodu so pa zlezli tatovi v njeno stanovanje v ulici S. Marco št. 4. Kaj so odnesli, se bo ugotovilo, ko bo prišla oškodovanka nazaj. Tatvino je odkrila neka Ana Gerlanc, kateri je bilo prepuščeno stanovanje v nadzorstvo.

Med ženami. Štiridesetletna kuharica Antonija Rogelico, stanujoča v ulici Giuliani, je pogledala sinoči v neki gostilni v ulici del Bosco preveč globoko v kozarec. Začela je nato živ pogovor z neko žensko. Govorilo se je o možkih. In ravno pri tej priliki se je kuharica tako daleč spozabila, da je nekaj izustila, kar ni bilo ženski po volji. Nastal je prepir, ki se je končal s tem, da jih je dobila kuharica od razjarjene ženske z velikim ključem po glavi. Prvo pomoč je dobila v bolnišnici.

Dobro oboroženi mladenič. Dvema kraljevima stražnikoma, ki sta patrulirala včeraj po noči po Garibaldijevem trgu, se je zdel neki mladenič, ki je hodil ondot, zelo sumljiv. Moža postave sta ga hotela ustaviti, da bi na ta ali oni način nekoliko potolažila svojo radovednost. Čim pa je mladenič zavohal namene stražnikov, je pospešil korake, da bi jima izginil izpred oči. Toda stražnika, ki sta zdaj pa zdaj pričakovala, da bo ubral najkrajšo pot, sta se spustila v tek in ga prijela. Nato sta ga odpeljala na policijo, in od tam v zapor. Pri njem sta našla namreč nabasan samokres in britev. Dobro oboroženi mladenič se imenuje: Anton Longo, star 25 let, stanujoč v ulici Sette fontane št. 7.

Vesti z Goriškega

Štur je pri Ajdovščini. Tuk. Slov. izobraževalno društvo priredi v nedeljo dne 3. septembra t. l. na dvorišču g. Jos. Čermelja veselico s sledečim sporedom: 1. Pozdrav. 2. A. Leban: Vipavi, poje moški zbor. 3. J. Aljaž: Zaostali ptič, poje mešan zbor. 4. Dekleva: Župan, kuplet - solo. 5. A. Schwab: Večer na morju, moški zbor. 6. A. Grum: Venček narodnih, mešan zbor. 7. *** V posredovalnici, burka v enem dejanju. 8. R. Švikaršič: Koroške narodne pesmi, moški zbor. 9. A. Lajovic: Medved z medom, mešan zbor. 10. Prosta zabava. Med odmori in pri prosti zabavi svira tuk. tamburaški zbor «Danica». Začetek točno ob treh in pol popoldne.

Saksid pri Dornbergu. Da tudi mi ne zaostanemo, priredimo dne 3. septembra ob 3. uri pop. svojo prvo veliko veselico. Na sporedu so razne pevske točke, deklamacije, šaljivi prizori, živa slika in igra v treh dejanjih «Blage duše». Po veselici prosta zabava, šaljiva pošta, srečolov itd. Med odmori svira koncertna godba iz Prvačine. — K obilni udeležbi vabi omladina iz Saksida pri Dornbergu.

DAROVI

N. N. daruje potom g. dr. Wilfana 30 lir «Šolskemu društvu».

S. R. za Dijaško Matico 20 lir. Denar hrani upravništvo.

Mali oglasi

HIŠA v lepi legi, s tremi stanovanji, deloma prostimi in mebliranimi, zemljišče z več sto sadnimi drevesi, pripravno za nasajanje trt se proda radi odhoda po nizki ceni, eventuelno se da v najem. Hiša je v bližini openskega tramvaja, ima telefon, plin, vodo. Pojasnila s dobijo: Vetta Scorcola 863, stara openska cesta. 1633

PRODA SE na prostovoljni dražbi dobro ohranjena vinska posoda od 60 l do 15 hl, mlin za grozdje, štajersko drevo in razne druge reči. Dražba se vrši v pondeljek, dne 4. septembra pri Hinku Grabrijanu, v Vipavi. 1634

ŠIVALNI stroj «Singer» zajamčen, se proda na obroke. Sprejemajo se popravila, kupujejo se rabljeni stroji. Coroneo 1. 1636

NOVE POSTELJE, vzmeti, žimnice iz morske trave, iz volne in drugo posamezno pohištvo se prodaja po najzmernejših cenah. Fonderia 3. 1582

NAJBOLJŠE kreme za olepšanje kože, proti lišaju in pegam, mila, toiletne pripomočke priporoča lekarna v II. Bistrici. 28/1

RAZPOLAGAM z večjo množino istrskega vina. Za zunanje odjemalce tranzit. V zalogi imam kraški teran in pristen vipavc po ugodnih cenah. Priporoča se Fran Štrancar, via Cunicoli 8. 1592

KOLARSKO delavnico, preskrbljeno z raznovrstnim kolarskim orodjem in lesom, proda po ugodni ceni Radovič Izidor v Sv. Križu pri Trstu št. 87. 1604

POZOR! Krone, perle, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, via Madonnina 10. I. 16

Velik dohod prvovrstnih strojev.

Slamoreznica na verigo 10" . . . . L 780.—
„ na motor in na roko 12" L 860.—
Stiskalnica za grozdje in jabolka od 65 l L 480.—
„ „ „ „ „ „ 901 L 620.—
„ „ „ „ „ „ 1301 L 840.—
„ „ „ „ „ „ 2001 L 1100.—
„ „ „ „ „ „ 3201 L 1550.—
Trebilnice majhne . . . . . L 390.—
„ velike . . . . . L 440.—
Izbera plugov od L 360.— naprej.
Tehtnice vsake vrste po najzmernejših cenah.

I. g. Righi & Vidovich 563
Trst, via Sanità 8 (vogal via Porporella)

15. septembra t. l.
ODPRETJE
novega in velikega zavoda in konvikta
MINERVA
v Opatiji.
Pojasnila:
Via Rossini št. 16, Šola Minerva.
Teleton 47-20. (80)

ZAHVALA

Za vse izraze iskrenega sožalja o priliki nenadomestne izgube našega preljubljenega očeta, tasta, brata in starega očeta, gospoda

Miroslava Pless

izrekamo tem potom našo najglobokejšo zahvalo.

Posebno se zahvaljujemo častiti duhovščini, občinskemu svetu, bralnemu in pevskemu društvu „Ladija“ ter vsem prijateljem in znancem, ki so nepozabnemu pokojniku bodi si z venci ali s spremstvom izkazali zadnjo čast.

DEVIN, 30. avgusta 1922.

562 **ŽALUJOČI OSTALI.**

Tvrdka Primas & Giuliani
Via Garibaldi 18 — Gorica — ex Via del Teatro
Na drobno Velika zaloga. Na debelo
Bencin, petrolej, karbur, navadna in fina mazila, glazure, barve, laki, vrvi, špaga, ovojni papir i. t. d.
Dobave za avtomobile in motore v vsaki uri.
Lastna zaloga v Tolminu pri „Konsumnem društvu za tolminski okraj v Tolminu“.
Najzmernejše cene. 40
Išče se ZASTOPNIKI in PREPRODAJALCI v vsej Julijski Krajini.

PODLISTEK

M. JOKAJ:

MEČ IN BLISK (15

Povest

Poslovenil **Slavomir Josipovič**

Sultan je stal nepremično med svojimi neuklonljivimi veterani.

Knez Stjepan izmučen, vojaki z ranami obdani, črni od prahu in okrvavljeni z ljudsko krvjo, z zlomljenimi kopji in z raztrganimi zastavami, je stopil pred sultana. Bajazid ga je komaj izpoznal.

«Ti si tu, zvesti prijatelj?» — vpraša sočutno.

«Jaz sem, oče. Umikaj se, bitka je izgubljena.»

«Potem poginem tudi jaz,» mu odgovori sultan. Ti pojdi domov; doma te čakajo žena in otroci! Živi mnogo let!»

«Pomozi Bog!» odvrne Lazarević in se umakne z bojišča.

Zmračilo se je; povsod po poljani je polno umikajočih se čet; le Bajazid stoji obkrožen od svojih deset tisoč janičarjev. Od ranega jutra že jih muči žeja, a zdaj so že žejni tudi krvi.

Imeli so čas, imeli so priložnost, da bi bili lahko pobegnili, zakaj Timur jih ni napal tja do poznega večera.

Toda zvečer, ko je bilo solnce že zašlo in se je prikazala na nebu ona repatica, ki preti nebu in zemlji, in ko je v tej peklenski razsvetljavi še vedno stala pred njim zadnja nasprotnikova četa, ki se ne boji niti one zvezde tam gori, niti zmage Timurjeve, nego nepremično stoji na bojišču, kot skala — deset tisoč, ker jih je pobegnilo pet sto tisoč — še le tedaj je Timur dvignil roko proti nebu, kot da hoče poseči za onim svetlim buzdovanom, da ž njim pobije neprijatelja: «Torej naj bo!»

S tem je svojim četam ukazal naprej, oklopnikom, džagatojskim lovcem, bojnim slonom vsem njim proti Bajazidovim janičarjem.

Marija je v svojem stolpu drhté poslušala peklensko rjovenje slonov: «O ti prokleti džinovi!» «Pa raztepe ih že Bajazid: saj je on Dsildirim, on je blisk!»

Bitka je začela s sipanjem grškega ognja; iz stolpičev na slonih so leteli goreči venci v svetlih steklenicah na trop janičarjev; tisoč plamtečih streh jih je obsulo od vseh strani, razsvetljujoč krvavo noč.

Janičarji se borijo molčé in molčé tudi umirajo.

Bilo je, kot da se ne boré ljudje, nego prave pošasti. Bijejo se tiho in čuje se le žvenket sabelj.

Oh, ti prokleti džinovi!

Naenkrat pa preleti ena od plamtečih strel preko janičarske čete tja do stolpa gospé in, vloviviši se ondi v svileno zaveso, je užgala stolp. Ženske so v strahu zbežale iz svoje goreče stanice.

Ko je Bajazid to opazil, še je zbal. Zapustivši janičarje, je krenil s svojim spremstvom hitro k ženskam. Marija, krijoč si lice z rokama, leži v prahu: «Oh, ti prokleti džinovi!»

«Hitro na konja! K meni! Hajdimo proti gori!» kliče pobitl blisk, vzdigajoč ženo z zemlje.

«In zdaj v beg!»

Za njim tisoč konjeniških vitezov in dva tisoč ženskih bojevnic.